

MARCIN WRZOS

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Teologiczny

**Modele pomocy misjom na podstawie działalności
Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”
w perspektywie 25 lat (1992-2017)
w świetle dokumentacji źródłowej oraz jej periodyków**

Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” rozpoczęła działalność 28 maja 1992 r. w Poznaniu, czyli 25 lat temu. Celem jej działalności było zapewnienie fachowej pomocy medycznej dla misjonarzy i ośrodków misyjnych. Od samego początku wiązała się z fenomenem zaangażowania świeckich w działalność misyjną Kościoła i była pierwszą fundacją w kraju pracującą w ten sposób. Ufundowana została w większości przez osoby świeckie, jest przez nie kierowana, a wśród jej wolontariuszy był i jest laikat. Przygotowuje misjonarzy, lekarzy i wolontariuszy do pracy w tropiku. Organizuje pomoc medyczną i materialną na rzecz misjonarzy. Propaguje wiedzę o misjach oraz prowadzi działalność wydawniczą. Taka szeroka działalność może stać się archetypem duszpasterskim dla wielu cennych inicjatyw misyjnych pojawiających się w działalności eklezjalnej w Polsce.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie genezy Fundacji oraz celów jej działalności i sposobów ich realizacji w świetle paradygmatu działalności pastoralnej Kościoła na rzecz misji tudzież na misjach. W analizie zastosowano badawczą metodę analityczno-krytyczną funkcjonowania omawianej organizacji, a także jej dokumentów źródłowych. Proces badawczy będzie miał trzy etapy:

- analizę genezy Fundacji w świetle dokumentów źródłowych i jej historii;
- analizę celów Fundacji w świetle dokumentów źródłowych, nauczania Kościoła i jej początkowej działalności na rzecz misji;
- przedstawienie wniosków pastoralnych dotyczących jej aktualnego zaangażowania misyjnego.

Dzięki badaniom będziemy mogli odpowiedzieć na pytanie, czy Fundacja stworzyła model zaangażowania świeckich w działalność misyjną Kościoła, który można powiełać w aktualnych zaangażowaniach misyjnych Kościoła.

1. Geneza Fundacji

Formalny akt erygowania Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” został podpisany 28 maja 1992 r. w kancelarii notarialnej Elżbiety Zielińskiej. Jej założycielami byli prof. dr hab. Zbigniew Pawłowski, ówczesny kierownik Katedry i Kliniki Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych Akademii Medycznej w Poznaniu, jej student Norbert Rehlis, a także ks. dr Ambroży Andrzejak, misjolog, dyrektor diecezjalny Papieskich Dzieł Misyjnych (Akt Notarialny, 1-4). Jednocześnie zarejestrowano pierwszy statut Fundacji (Statut Fundacji 1991, 1-8; Statut Fundacji 2000, 314-315). Do Krajowego Rejestru Fundacji została wpisana 13 sierpnia tegoż roku (Wypis). Jeszcze w tym samym roku powołano Radę Fundacji, a jej członkowie uczestniczyli w II Krajowym Kongresie Misyjnym w Częstochowie, prowadzili audycje radiowe, a także pierwsze zajęcia w Instytucie Misyjnym Laikatu, dziś Centrum Formacji Misyjnej (Kalendarium).

Sam akt powołania jej do życia został poprzedzony kilkoma wydarzeniami, które sprokurowały powstanie Fundacji. Pierwszym z nich było zorganizowanie we wrześniu 1989 r. I Tygodnia Medycyny Tropikalnej. Było to pierwsze sympozjum naukowe na ten temat w Polsce. Oprócz treści typowo medycznych (epidemiologii chorób tropikalnych, diagnostyki i leczenia tychże schorzeń), podejmowano wówczas także tematykę misyjną. Spotkania te, kontynuowane co roku, przyciągały osoby zainteresowane stworzeniem zaplecza medycznego dla misjonarzy. Wśród nich m.in.: dr Wandę Błęską, dr. Mariana Miklaszewskiego, ks. dr. Ambrożego Andrzejaka i Bronisława Poćwiardowskiego (Borucka 11-12). Kolejnym wydarzeniem była śmierć misjonarza fideidonisty Marka Gmury w Klinice Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych Akademii Medycznej w Poznaniu, który w innych ośrodkach zdrowia nie uzyskał należytej pomocy medycznej, a także nie przeszedł profilaktyki antymalarycznej w tropikach. Ważnym przyczynkiem powstania Fundacji było ukazanie się encykliki misyjnej Jana Pawła II „Redemptoris missio”, której tytuł stał się nazwą Fundacji, jak i przychylność metropolity poznańskiego abp. Jerzego Stroby, którą wyrażał podczas spotkań z fundatorami 14 stycznia 1991 r. i 8 czerwca 1992 r. (Borucka 11-12, Rehlis 1994, 2-3; Andrzejak 2002, 15; Magowska 2007). Zaangażowanie studentów medycyny w działania Fundacji gwarantowały także wyjazdy na staże do ośrodków misyjnych. Jeden z nich odbył się jeszcze przed jej erygowaniem w 1991 r., kiedy to sześciu studentów

udało się do leprozoriów misyjnych w Indiach (Norbert Rehlis, Przemysław Samolewski, Katarzyna Chrzanowska, Beata Ludek, Leszek Niepolski, Joanna Ereńska). Były to ośrodki w Puri prowadzone przez Mariana Żelazka SVD oraz Kalkucie – przez Matkę Teresę MC (Rehlis 1992, 1-2). Bez wątpienia do powstania Fundacji i nadania jej profilu pomocy medycznej przyczyniło się istniejące zaplecze instytucjonalne, czyli Akademickie Koło Misjologiczne – rok założenia 1927, a także funkcjonowanie pierwszej w kraju Kliniki Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych – rok założenia 1962 (Rehlis 1992, 1-2).

Ważna dla powstania Fundacji ósma encyklika Jana Pawła II „o stałej aktualności posłania misyjnego” to dokument o Kościele misyjnym. Cały Kościół jest misyjny ze swej natury, stwierdził Sobór Watykański II. Rozważając płynące z tego konsekwencje w 25 lat po ogłoszeniu soborowego dekretu „Ad gentes”, papież ukazał je w perspektywie trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa, a zarazem w kontekście aktualnej sytuacji: perspektywa i kontekst sprawiają, że dokument jest z jednej strony przeniknięty optymizmem, z drugiej zaś charakteryzuje go głęboki realizm. Encyklika kończy się wizją nowej epoki misyjnej. Podejmując to zagadnienie w sposób wszechstronny – od uzasadnienia teologicznego sensu misji po analizę wymagań stawianych przez nowe sytuacje – stanowi ona uniwersalną katechezę misyjną. W kontekście powstania Fundacji kluczowy jest rozdział VIII „Współpraca w działalności misyjnej”, który mówi o współdziałaniu laikatu w posłudze misyjnej Kościoła, także w dziełach miłosierdzia i związanych z promocją ludzką (RMis 77-86; Makowski 257-299; Kluj 2000, 142-143).

Osobami, które stały się szczególnie orędownikami Fundacji, byli misjonarze: osoba świecka dr Wanda Maria Błęńska oraz werbista o. Marian Żelazek. Oboje zasiadali w Radzie Fundacji, mając wpływ na jej działania, a w okresie jej organizacji wspierali jej fundatorów. Wanda Maria Błęńska (ur. 30 października 1911 w Poznaniu, zm. 27 listopada 2014 tamże) nie chodziła do szkoły podstawowej, ale uczyła się w domu z ojcem. Ukończyła Gimnazjum Żeńskie w Toruniu. Była absolwentką Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego z 1934 r. Podczas studiów działała w Akademickim Kole Misyjnym, redagowała „Annales Missiologicae”. Podczas drugiego roku studiów Wanda została wybrana do zarządu tego Koła, jak również do zarządu Związku Akademickich Kół Misyjnych w Polsce. Na trzecim roku studiów reprezentowała polski ruch misyjny na Międzynarodowym Kongresie Misyjnym w Lublanie. Skończyła kursy medycyny tropikalnej w Hanowerze, a w 1948 r. podyplomowe studia w Instytucie Medycyny Tropikalnej i Higieny na Uniwersytecie w Liverpoolu. W latach 1951-1994 pracowała w ośrodku leczenia trądu w Bulubie nad jeziorem Wiktorii w Ugandzie, a w latach 1951-1983 była tam lekarzem naczelnym. W roku 1983 przekazała kierownictwo ugandyjskiemu lekarzowi (swojemu uczniowi), a sama dalej pracowała jako

konsultant. Mała placówka prowadzona przez irlandzkie franciszkanki stała się pod jej kierownictwem nowoczesnym, noszącym obecnie jej imię (Buluba Leprosy Centre, The Wanda Blenska Training Centre), centrum leczniczym i szkoleniowym ze 100-lóżkowym szpitalem i oddziałem dziecięcym, zapleczem diagnostycznym, domami dla trędowatych i kościołem. Była członkiem Rady Fundacji. Dostępne są również publikacje, dzięki którym można zapoznać się z życiem i pracą dr Wandy Błęńskiej (Florczak; Andrzejak i Różański; Nawrocka; Magowska 2015, 33-42; Molewska i Pawelec; Matka Fundacji). Z kolei Marian Żelazek SVD (ur. 30 stycznia 1918, zm. 30 kwietnia 2006) pochodził z Pałędzia pod Poznaniem, w 1926 r. jego rodzina przeniosła się ze wsi do Poznania, gdzie ojciec prowadził sklep warzywny. Marian Żelazek po ukończeniu szkoły powszechnej rozpoczął naukę w Gimnazjum Misyjnym w Górnej Grupie koło Grudziądza, a następnie, we wrześniu 1937 – nowicjat w seminarium duchownym Księży Werbistów w Chłudowie koło Poznania; dwa lata później, 4 września 1939 r., złożył pierwszą profesję zakonną. Został aresztowany 20 maja 1940 r. i osadzony w Forcie VII w Poznaniu, dwa dni później wywieziono go do obozu koncentracyjnego w Dachau. Od sierpnia do grudnia 1941 r. przebywał w obozie w Gusen, później, aż do wyzwolenia, ponownie w Dachau. Po opuszczeniu obozu wyjechał na studia teologiczne do Rzymu. Studiował w Instytucie Anselmianum. Trzy lata później, 18 kwietnia 1948 r. przyjął w Rzymie święcenia kapłańskie i 21 marca 1950 r. wysłano go do Kesramal/Sambalpur w stanie Orissa w północnych Indiach. Przez 25 lat pracował wśród Adivasów, żyjących w dżungli koczowników; m.in. w 1968 r. organizował placówkę misyjną w Bondamunda. Od 1 czerwca 1975 r. przez długie lata, do śmierci, niósł pomoc trędowatym w leprozorium w Puri nad Zatoką Bengalską. Był członkiem Rady Fundacji, kandydatem do Pokojowej Nagrody Nobla (Pietraszek; Walkowiak i Rehliś; Szyszka; Ojciec Marian). Obie wspomniane tu postaci na długie lata stały się ikonami Fundacji (Pawłowski 2016, 159-190; 209-2012).

Wydaje się, że Fundację Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” można uznać w dużej mierze za modelową. Stworzył ją laikat zaangażowany: zarówno kadra naukowa, jak i studenci medycyny (choć nie tylko), w odpowiedzi na potrzeby Kościoła misyjnego. Fundacja zyskała oparcie w strukturach eklezjalnych i nauczaniu Kościoła na temat misji, a w jej władzach i pracach uczestniczyli świeccy. Ważnymi osobami dla jej członków byli Wanda Błęńska i Marian Żelazek SVD – aktualni kandydaci do beatyfikacji. Dzięki zapleczu akademickiemu miała dobre przygotowanie merytoryczne do pomocy medycznej.

2. Cele Fundacji

Cele działalności zostały sprecyzowane w pierwszym statucie: „Celem Fundacji jest działalność na rzecz ośrodków misyjnych w kraju i za granicą w szczególności w zakresie udzielania pomocy medycznej, oraz pobudzanie – zwłaszcza wśród studentów – wrażliwości wobec ludzkiego cierpienia i umożliwianie udzielania pomocy innym (§7)”. Do zadań zaliczono: „przygotowanie lekarzy, pielęgniarek i misjonarzy do świadczenia pomocy medycznej w krajach tropikalnych; organizowanie pomocy medycznej i materialnej dla ośrodków misyjnych; propagowanie wiedzy o pracy, osiągnięciach misjonarzy i lekarzy w krajach rozwijających się (§8)”. Zadania, które postawili przed sobą fundatorzy, miały być realizowane przez: „gromadzenie środków materialnych na działania statutowe Fundacji; współdziałanie z instytucjami państwowymi, organizacjami społecznymi i osobami fizycznymi w kraju i za granicą prowadzącymi działalność zbieżną z celami Fundacji, a zwłaszcza Akademickim Ruchem Misyjnym; kursy szkoleniowe; spotkania z misjonarzami i lekarzami pracującymi w ośrodkach misyjnych; pokazy, wydawnictwa, publikacje; realizowanie filmów (§9)” (Statut Fundacji 1991, 2-3; Statut Fundacji 2000, 314-315). Z biegiem czasu silniejszy akcent w celach, zadaniach i metodach ich realizacji położono w statucie na działalność wolontaryjną, a także na działania na rzecz promocji człowieka (Statut Fundacji 2004, 2-3).

2.1. Przygotowanie lekarzy, pielęgniarek i misjonarzy, a także wolontariuszy do świadczenia pomocy medycznej w krajach tropikalnych

Pierwszymi zadaniami z niniejszego obszaru działalności Fundacji była organizacja Tygodni Medycyny Tropikalnej. Warsztaty medycyny tropikalnej, organizowane w 1989 i 1990 r., stały się protagonistami Fundacji. Z założenia kursy były przeznaczone dla studentów ostatnich lat kierunku lekarskiego ówczesnej Akademii Medycznej w Poznaniu. Bardzo szybko zaczęły z nich korzystać lekarze udający się z pomocą medyczną do krajów misyjnych, a z czasem i misjonarze. W pierwszych kursach wzięli udział m.in. dr Wanda Błęńska, dr Marian Mikłaszewski, ks. dr Ambroży Andrzejak i ks. Bronisław Poćwiardowski. Tygodnie Medycyny Tropikalnej organizował prof. dr hab. Zbigniew Pawłowski, ówczesny kierownik Kliniki Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych. W roku 1991, ze względu na wyjazdy studenckie do Indii, Tydzień się nie odbył. Kolejne zostały zorganizowane w latach 1992, 1995 i 1996. W ostatnim Tygodniu Medycyny Tropikalnej wzięło udział 80 uczestników z zagranicy. Z biegiem czasu Tydzień Medycyny Tropikalnej został przekształcony w Dni Medycyny Tropikalnej. Tych ostatnich odbyły się dwie

edycje, a ich kolejnym etapem rozwoju był Kurs Opieka Zdrowotna w Tropiku (Borucka 29-31; Pawłowski 2000, 314; Tydzień Medycyny 1995; Tydzień Medycyny 1996).

Doczekał się on 15 edycji. Przeznaczony był dla studentów, lekarzy, pielęgniarek, położnych i ratowników medycznych, przygotowujących się do pracy w krajach misyjnych bądź jako element ich specjalizacji np. w dziedzinie chorób zakaźnych. Brali w nim udział biolodzy, pedagodzy, farmaceuci, technicy – wybierający się jako wolontariusze na misje. Nie brakowało także księży, zakonników i sióstr zakonnych. Z czasem, ze względu na prowadzenie kursu w Centrum Formacji Misyjnej, w ramach przygotowania rocznego do pracy w tropiku ich liczba systematycznie spadała. Poznańskie Kursy Opieki Zdrowotnej w Tropiku ukończyło blisko 500 osób. Przygotowywano je w ścisłej współpracy z Kliniką Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych. Oprócz zagadnień z epidemiologii i profilaktyki chorób tropikalnych, leczenia chorób tropikalnych i pasożytniczych, stomatologii, pierwszej pomocy i organizacji zdrowia, w sześćdziesięciogodzinym bloku programowym znalazły się elementy misjologii i kulturoznawstwa. Wśród prowadzących kurs byli m.in.: prof. dr hab. Zbigniew Pawłowski, prof. dr hab. Jerzy Stefaniak, prof. dr hab. Michał Drews, prof. dr hab. Tomasz Banasiewicz, prof. dr hab. Jerzy Woy-Wojciechowski, dr hab. Małgorzata Paul, dr Wanda Błęńska, dr Norbert Rehlis, dr Karolina Mrówka, dr Sebastian Dieckmann, ks. dr Ambroży Andrzejak. Efektem kursu i dowodem jego przydatności są opinie personelu medycznego i misyjnego powracającego z krajów misyjnych (Borucka 31-40; Dni Medycyny 1997; Kurs Medycyny 1998; Kurs: Opieka 2000a; Kurs: Opieka 2000b; Kurs Opieka 2001; Pawłowski 2004; Rehlis 2003; Przygotowanie do pracy; Opieka Zdrowotna 2009a; Opieka Zdrowotna 2009b; Podstawowa opieka, Pawłowski 2016).

Kolejnym elementem aktywności Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” jest współpraca z Centrum Formacji Misyjnej (CFM) i Komisją Episkopatu Polski ds. Misji. Już w pierwszym roku działalności, w październiku 1992 r., fundatorzy spotkali się w warszawskiej siedzibie CFM w celu zdiagnozowania potrzeb formacji medycznej kandydatów na misjonarzy kształcących się w Centrum. Rok później odbyło się pierwsze szkolenie z zakresu medycyny tropikalnej, które poprowadziły dr Wanda Błęńska oraz dr Barbara Skoryna. Od tej pory zajęcia z medycyny tropikalnej, oparte na programie Kurs Opieki Zdrowotnej w Tropiku, odbywają się co roku w CFM, w systemie jednego bądź dwóch bloków zajęć. Współpraca ta została sformalizowana w 2001 r. dzięki zawarciu porozumienia pomiędzy Komisją Episkopatu Polski ds. Misji a Fundacją Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”. Zostało ono podpisane 9 kwietnia przez prof. dr hab. Zbigniewa Pawłowskiego i ks. dr. Andrzeja Halembę. Wskutek tego współpraca została rozszerzona o prowadzenie jedno- bądź dwudniowych szkoleń przypomina-

jących tematykę zdrowia w tropiku dla misjonarzy przebywających na urlopach. Spotkania te prowadzili wolontariusze Fundacji: prof. dr hab. Zbigniew Pawłowski, prof. dr hab. Jerzy Stefaniak, dr hab. Małgorzata Paul, dr Wanda Błęńska, dr Norbert Rehliś, dr Szczepan Cofta i dr Karolina Mrówka. Ważnym elementem współpracy było powstanie Centrum Zdrowia w Kiabakari (Rehliś 1999). Fundacja dysponuje tam sprzętem medycznym, który w Tanzanii dostępny jest wyłącznie w kilku największych miastach tego kraju. Ośrodek zdrowia to obiekt o powierzchni 733,70 m², wyposażony we wszystkie niezbędne sprzęty diagnostyczne, niezależne źródła energii elektrycznej i wody. Zdolny jest przyjmować 150 pacjentów dziennie, co daje ponad 40 tysięcy rocznie. Ośrodek oddano do użytku w 2007 r. (Borucka 41-46; Pawłowski 2004, 214; Sobiech 52-54; Mrówka 9-11).

Ważnym elementem działalności Fundacji jest formacja i prace wolontariuszy. Najczęściej są to studenci, absolwenci i wykładowcy kierunków medycznych. Jednak nie stanowią oni, z socjologicznego punktu widzenia, jedynej grupy społecznej zaangażowanej w prace Fundacji. Nowa grupa wolontariuszy pojawia się w centrum Wolontariatu Fundacji, które mieści się przy ul. Grunwaldzkiej 86, przy kościele św. Jana Kantego, i przy ul. Junikowskiej 48, przy kościele św. Andrzeja Boboli. Wolontariusze oprócz wyjazdów w tropiki pomagają w organizacji transportów materiałów medycznych: leków, opatrunków, sprzętu, a także różnego rodzaju pomocy humanitarnej na misje i pomagają w prowadzeniu korespondencji z darczyńcami. Organizują kampanie społeczne związane z działalnością Fundacji. Dla wolontariuszy odbywają się spotkania poświęcone pogłębianiu wiedzy medycznej, misjologicznej i dotyczącej problemów krajów tzw. Trzeciego Świata, a także spotkania z medykami i misjonarzami przyjeżdżającymi na urlopy bądź na stałe z misji. Aktualnie Fundacja otwiera centra wolontariatu w nowo powstających filiach w Warszawie i Gdańsku (Borucka 43-46; Rehliś 1995, 1; Rehliś 2003, 1-2; Walkowiak i Rehliś 1998, 1-2; Kaźmierczak 11; Sill 3; Pawłowski i Stefaniak 3-6; Janiec-Palczewska 2017, 23-24; Centrum wolontariatu 3).

2.2. Organizowanie pomocy medycznej i materialnej dla ośrodków misyjnych

Organizowanie pomocy medycznej i materialnej na rzecz misji to drugi z celów działalności Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”. W tym przypadku najważniejsze wydaje się organizowanie wypraw medycznych i praktyk studenckich. Pierwsza wyprawa medyczna antycypowała formalne ustanowienie Fundacji; 4 września 1991 r. sześcioro studentów medycyny wyjechało na misje do dwóch ośrodków w Indiach: Puri i Kalkuty.

W każdym z nich przebadano prawie pół tysiąca pacjentów, zajmowano się przede wszystkim osobami chorymi na trąd. Na prośbę o. Mariana Żelazka SVD dwa lata później, a więc po formalnym ustanowieniu Fundacji, zorganizowano drugą wyprawę medyczną. Głównym jej celem było udzielenie pomocy stomatologicznej w leprozoriach. Oprócz Puri i Kalkuty medycy dotarli do Jeevodaya i Madhay Pradesh. Prowadzono też badania naukowe dotyczące społeczności trędowatych. W 1983 r. do Puri udała się trzecia wyprawa medyków. Od samego początku pomoc wyjazdowa lekarzy i studentów medycyny stała się jednym z najważniejszych elementów w funkcjonowaniu Fundacji.

Kolejne wyjazdy medyczne związane były z Afryką. W 1996 r. wolontariusze udali się do Zambii i Kamerunu, gdzie pracowali wśród chorych na cholere, HIV i choroby tropikalne. W tym samym roku kolejni wolontariusze dotarli do Kenii, a także na Papuę-Nową Gwineę. Rok później dwóch wolontariuszy wyruszyło do pomocy medycznej do kolejnych państw afrykańskich: Zambii i Ugandy.

Również w 1996 r. Fundacja zorganizowała kolejną wyprawę do Indii. Rok później dwóch lekarzy i pielęgniarka wyjechali do Zambii. Była to 12. wyprawa medyczna organizowana za pomocą Fundacji. W roku 1999 na misje wyjechało pięć wypraw medycznych z poznańskiej Fundacji. W lutym troje lekarzy i dwójka studentów udało się do Puri. W marcu jeden lekarz wyruszył do Zambii, na wakacje dwóch studentów medycyny do Indii, a dwie kolejne osoby na Papuę-Nową Gwineę. W 2000 r. na misje do Tanzanii dotarło czterech studentów medycyny i jeden lekarz. Była to 18. wyprawa medyczna Fundacji. Do końca 2017 r. przeprowadzono 215 misji medycznych, w których wzięło udział około 500 osób z personelu medycznego. Wolontariusze pracowali w 59 krajach (Borucka 47-61; Pawłowski i Stefaniak 4-5; Pawłowski 2004, 200-214; Tarajkowska 1-2; Wojtacha 2-3; Rychter 1996, 2; 1997, 2; Walkowiak; Andrzejewska 1997, 3; 1998, 26-27; Woźniak; Piechowiak; Gereth 2002, 14; 2010, 151-156; Banasiewicz 30-31; Bobkiewicz 3; Lipińska 2; Jankowska 3; Wyjazd do Zambii 4; Praktyki w Biharamulo 3; Pomoc 4; Misja medyczna 1-3).

Kolejnym elementem pomocy misjom jest wysyłka paczek, zarówno z zaopatrzeniem medycznym, jak i humanitarnym. Najpierw były to akcje spontaniczne, z czasem zaczęto rozsyłać specjalne ankiety do ośrodków medycznych z prośbą o informacje dotyczące realnego zapotrzebowania na środki medyczne i pomoc humanitarną. Przez 25 lat wyekspediowano około 100 ton zaopatrzenia medycznego (m.in. leki, opatrunki, środki higieniczne, sprzęt medyczny różnej klasy) i humanitarnego (m.in. przybory szkolne, odzież). Paczki wysyłane były w kontenerach i za pośrednictwem poczty. Ich wartość szacuje się na kilka milionów złotych. W pracy te w dużej mierze zaangażowani są wolontariusze Fundacji. Przesyłki trafiały m.in. do: Boliwii, Kamerunu, Kon-

ga, Tanzanii, Togo, Zambii, Burundi, Indii, Papui-Nowej Gwinei czy Kazachstanu (Pawłowski i Stefaniak 4-8; Borucka 61-65; Ankieta 4; Pawłowski 2004, 200-216; Rehlis 2001, 1-2; Cyklon 3; Podziękowania 4; Leki 3; Kurkowiak 4; Pomoc dla Nowej Gwinei 1-2).

Nie mniej istotna od wysyłania zaopatrzenia jest oczywiście pomoc na miejscu, zwłaszcza w regionach, które nie są samowystarczalne, jeśli chodzi o zapewnienie swoim mieszkańcom ochrony zdrowia. Współpraca Fundacji z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej (w ramach projektu „Polska pomoc”) oraz Salezjańskim Wolontariatem Misyjnym przyniosła wymierny efekt w postaci budowy ośrodka zdrowia: Blessed Pier Giorgio Frassati Health Center w Kaibakari. Wioska ta znajduje się w północnej części Tanzanii. Mieszkańcy wsi nigdy nie mieli nawet dostępu do czystej wody, więc jednym z elementów inwestycji było wywiercenie studni. Inicjatorem tego przedsięwzięcia był ks. Wojciech Kościelniak, fideidonista, który pracował tam jako misjonarz. Prace ruszyły w 1999 r. i trwały kilka lat. Bardzo dobrze wyposażono stworzoną tam przychodnię. Pacjenci mogą korzystać z: ultrasonografu, elektrokardiografu, analizatora hematologicznego czy urządzeń do wykrywania wirusa HIV. Największą przeszkodą w sprawnym funkcjonowaniu ośrodka jest brak wykwalifikowanego personelu. Mimo trudności mieszkańcy wioski coraz chętniej decydują się na fachową poradę, rezygnując z konsultacji z szamanem, co w Afryce wciąż jest jeszcze na porządku dziennym. Centrum Zdrowia w Kaibakari jest dzisiaj jednym z najlepiej wyposażonych ośrodków w Tanzanii. Obejmuje opieką ponad 70 tys. ubogich mieszkańców w rejonie Mara. To sztandarowe dzieło Fundacji, ale oprócz tego może ona poszczycić się organizowanymi akcjami, których kolejne edycje wspierają środowiska z najbiedniejszych regionów świata (Rehlis 1999, 1-2; Ośrodek Zdrowia 3; Wiadomości z Centrum 4; Borucka 65-66; Audycja 4; Majkut 2-3; Wizyta biskupa 4; Cofta 2007/2008, 2-3; 2010, 1-2; Cofta i Polowy 4).

Kampanie społeczne prowadzone przez Fundację dotyczą nie tylko wsparcia *stricte* medycznego. „Redemptoris Missio” oprócz opatrunków czy leków wysyła do krajów misyjnych również artykuły higieniczne („Kup pan szczotkę”), a nawet przybory szkolne. W ramach projektu „Ołówki dla Afryki”, który był wspierany przez koła misyjne, szkoły, uczelnie i inne instytucje, udało się zebrać cztery tony ołówek, kredek, długopisów, gumek do mazania, linijek i innych tego typu artykułów. Dzięki temu aż jedna tona przyborów została wysłana bez dodatkowych kosztów transportu. Edukacja na Czarnym Lądzie pozostawia wiele do życzenia. Szacuje się, że połowa mieszkańców tego kontynentu to analfabeci. Regularne wsparcie, choćby takie, jakie prowadzi Fundacja, jest więc nie do przecenienia. Aby móc lepiej pomagać dzieciom i młodzieży w rozwoju, Fundacja prowadzi tzw. adopcję na odległość. Beneficjentami tego programu jest młodzież szkolna i studenci z Kamerunu. Rodzi-

camiami adopcyjnymi mogą zostać rodziny, pojedyncze osoby, grupy znajomych lub nawet instytucje czy organizacje. Nadzór nad dziećmi prowadzą siostry dominikanki. Istnieje możliwość korespondowania ze swoim podopiecznym. Co najmniej raz w roku opiekunowie otrzymują informację o sytuacji dziecka i o tym, jakie robi postępy w nauce. Koszt takiej adopcji to 100 euro rocznie. Dla wielu polskich rodzin taki wydatek nie jest nieosiągalny, więc program się rozwija i znajdują się chętni, którzy deklarują swoje wsparcie. Edukację utalentowanych dzieci można wspomagać również w ramach akcji „Daj im szansę” zapoczątkowanej przez lekarza Adama Bobkiewicza, który w 2009 r. przywiózł z Ugandy rysunki nastoletniego chłopca i zaczął rozprowadzać je jako cegiełki. Sprzedaż rysunków miała pomóc ugandyjskiemu nastolatkowi trafić do szkoły. Bardzo chciał rozwijać swoje umiejętności. Podobnie jak pozostałe akcje, tak również i ta przyniosła wymierne efekty. Aktualnie kilkadziesiąt dzieci otrzymuje taką pomoc. Fundacja wspiera nie tylko potrzebujących z krajów afrykańskich. Już od kilku lat tony czapek, rękawiczek, kurtek, swetrów, śpiworów i koców trafia (z pomocą Wojska Polskiego) do mieszkańców Afganistanu. W tym przypadku Fundacji udaje się połączyć pomoc z aktywizacją wolontarystyczną ludzi starszych, bo to głównie oni przygotowują ciepłą odzież. W samym tylko czerwcu 2010 r. transport do Afganistanu składał się z 12 tys. sztuk ciepłych ubrań. Nie inaczej jest w przypadku kolejnej akcji, o której nie sposób wspomnieć, wymieniając działania podejmowane przez Fundację. „Puszka dla Maluszka” pozwoliła na zakup aż trzech inkubatorów. Polegała na zbieraniu aluminiowych puszek, ale dzięki rozgłosowi medialnemu wielu darczyńców wpłacało fundusze bezpośrednio na konto Fundacji. W realizację tego przedsięwzięcia włączyły się szkoły, firmy i prywatne przedsiębiorstwa. Inkubatory dzięki polskiemu wojsku dotarły do Kamerunu. Fundacja przekazała również 5 tys. złotych na zakup leków dla najmłodszych. Dzięki akcji udało się uratować niejedno ludzkie życie. Fundacja prowadzi wiele samodzielnych akcji, m.in. „Czary Mary Okulary” – zbieranie i wysyłanie okularów na misje, „Stoły dla szkoły”, „Operacja Salapoumbe”, „Dom z marzeń”, „Chatka medyka”, „Położna w Afryce”, „Kardiolog w Afryce”. Ich sukces zależał od wsparcia medialnego, pracy wolontariuszy, ale przede wszystkim od hojności darczyńców. Należy jednak wspomnieć, że w 2008 r. Fundacja przyłączyła się do realizacji afrykańsko-europejskiego projektu dotyczącego zapobiegania zachorowaniom na malarię „Stop Malaria Now!” Akcja została zainicjowana przez Medicus Mundi International. Kampania ma na celu uświadomienie rządów państw o tym, jakie mogą być skutki malarii i jak należy jej skutecznie przeciwdziałać. Światowa Organizacja Zdrowia szacuje, że malaria co pół minuty zabija jedno dziecko, a rocznie odpowiada za trzy miliony zgonów. Oprócz rozdawania ulotek, „Redemptoris Missio” organizowało koncerty i akcje (w 2009 r. zorganizowano w Poznaniu Tydzień

Malarii), które miały przyczynić się do pojawienia się tego tematu w mediach, ale przede wszystkim w świadomości większej liczby ludzi. Zimnica hamuje i tak powolny wzrost gospodarczy w krajach rozwijających się. Konsekwencje tej choroby nie pozostają zatem bez wpływu na system ekonomiczny, a tym samym urastają do rangi problemu globalnego (Adopcja na odległość 3; Stop Malaria Now! 1-2; Dar dla Afganistanu 3; Janiec-Palczewska 2009, 2; Pawłowski i Stefaniak 4-9; Borucka 68-76; Pawłowska 4-5; Polowy 7-8; Trzy inkubatory 3; Medicus).

2.3. Propagowanie wiedzy o misjach i misjonarzach przez działalność wydawniczą

W fundacyjnym statucie istnieje zapis o informacji misyjnej, w tym o realizacji filmów o tematyce misyjnej. Już od początku swojej działalności Fundacja dokładała starań, aby wspierać produkcję krótkometrażowych filmów, które ukazują codzienną pracę misjonarzy w najbardziej marginalizowanych regionach świata. W 1992 r. założyciele Fundacji, ks. dr Ambroży Andrzejak i dr Norbert Rehliś włączyli się w realizację filmu o dr Wandzie Błęńskiej, polskiej misjonarce, pracującej w Ugandzie, „W sercu Afryki”. Półgodzinny film przedstawia sylwetkę Matki Trędowatych, która wiele lat poświęciła na pracę w leprozorium. Film został zrealizowany przez Ryszarda Piaska i Zespół Filmowy Videonik. Rok później powstał piętnastominutowy film poświęcony życiu i pracy Matki Teresy z Kalkuty. Pokazuje, jak święta troszczyła się o najbardziej biednych z biednych na ulicach indyjskiego miasta. Film przedstawia bohaterkę i pracujące z nią siostry misjonarki miłości jako osoby, które pomagają chorym i umierającym. „Misyjne kliniki w Papui-Nowej Gwinei” to film, który powstał w 2002 r. i pokazuje, jak polski personel medyczny pracujący na wyspie niesie pomoc pacjentom. W tym samym roku światło dzienne ujrzała inna produkcja Ryszarda Piaska – „Misjonarz”. Film został objęty patronatem Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. Przedstawiał losy kolejnej ikony polskiej pracy misyjnej – ojca Mariana Żelazka SVD. Werbista swoje powołanie, które – jak twierdził – polegało na oddaniu się drugiemu człowiekowi, realizował głównie na ulicach Puri w Indiach. Był duszpasterzem ludzi z wyższych kast, ale przede wszystkim opiekunem trędowatych. Film pokazuje, jak dzięki wysiłkom polskiego misjonarza chorzy na trąd odzyskują godność (Pawłowski i Stefaniak 4-7; Borucka 77-79; Kalendarium 201).

W propagowaniu wiedzy o misjach Fundacja nie ogranicza się jednak wyłącznie do działalności filmowej. Już w 1994 r. w Auli Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu został zorganizowany koncert dla członków i sympatyków „Redemptoris Missio”. Także takie wydarzenia są okazją do

przybliżania uczestnikom losów polskich misjonarzy na całym świecie. Fundacja przyznaje również medal „Tym, którzy czynią dobro” osobom, które propagują działalność charytatywną i humanitarną. Kawalerami tego medalu zostali m.in. prof. Stefan Stuligrosz, dyrygent chóru „Poznańskie Słowiki”, a także ks. Wojciech Łazewski – ówczesny dyrektor Caritas Polska. Koncerty, połączone z galą wręczenia nagrody, organizowane są do dziś. W 2017 r. nagrodę otrzymała s. Mirosława Góra SNMP (Pawłowski i Stefaniak 4-7; Borucka 80-86; Walkowiak i Rehlis 1998, 1-2; Drozdowicz 1-2; Zaradniak 1-2; Owczarzak 24; 10 lat działalności Fundacji 1-2; Koncert pod hasłem ‘Stop malaria now!; Koncert charytatywny 3).

Fundacja prowadzi również działalność wydawniczą. Od 1994 r. wydawany jest „Raport”, czyli Biuletyn Informacyjny Członków i Sympatyków Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”. Do przyjaciół Fundacji trafia on listownie i jest dostępny w wersji internetowej. Jest bogato ilustrowany i odgrywa ważną rolę informacyjną dla wszystkich zainteresowanych działalnością misyjną. Do końca 2017 r. wydano 80 numerów. W ciągu 23 lat „Raport” miał kilku redaktorów. Pierwszych 27 numerów zredagował N. Rehlis. Głównym redaktorem numerów 28-44 był M. Cofta. Zmianie uległo także miejsce druku, na M-Druk Wągrowiec. „Raport” numer 46., 47. i 48. zredagowała A. Kurkowiak, a 49. – A. Lipińska. Pozostałe A. Tarajkowska oraz J. Palczewska-Janiec (Borucka 86-88).

Nieco młodszy jest z kolei kwartalnik „Medicus Mundi Polonia” publikowany od 2001 r. Po siedmiu latach wydawania „Raportu” zarząd Fundacji doszedł do wniosku, że istnieje potrzeba poświęcenia uwagi problemom zdrowotnym krajów Trzeciego Świata. Kwartalnik ma przekazywać ważne informacje o zdrowiu publicznym, a zwłaszcza dotyczące epidemiologii chorób tropikalnych i pasożytniczych. Dotyka to oczywiście problemów, z którymi na co dzień spotykają się osoby pracujące w krajach misyjnych. Każdy numer kilkunastostronicowego periodyku skupia się na aktualnościach ze świata Fundacji oraz tych publikowanych przez Światową Organizację Zdrowia. Kwartalnik wydawany jest w nakładzie około tysiąca egzemplarzy i trafia głównie do zakonów i placówek misyjnych oraz Centrum Formacji Misyjnej. Od 2001 r. redaktorem „Medicus Mundi Polonia” był prof. Z. Pawłowski, następnie w roku 2015 prof. A. Magowska, a od roku 2016 prof. J. Marcinkowski (Borucka 88-90; Wrzos 347-350).

Z kolei „Annales Misiologici Posnanienses” to przedwojenne czasopismo. Jego dzieje łączą historię rozwoju misjologii w Polsce z aktualną działalnością na rzecz misji, którą realizuje Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”. Jako pierwsze czasopismo poświęcone zagadnieniom misji, ukazało się po raz pierwszy w 1928 r. pod tytułem „Roczniki Związku Akademickich Kół Misyjnych w Polsce”. Redaktorem pierwszego numeru był Stefan Abt.

Czasopismo nieprzypadkowo wydawane było w Poznaniu. Tam bowiem mieścił się Zarząd Akademickich Kół Misyjnych. Rocznik zawiera głębokie rozważania z zakresu teologii misji, oparte na dokumentach Magisterium Kościoła, wywiady, elementy religiologii i kulturoznawstwa, wiele miejsca poświęca także na aktualne wydarzenia w różnych ośrodkach misyjnych w kraju i za granicą. Kontynuacja tradycji wydawania najstarszego czasopisma misyjnego w Polsce została zachowana dzięki pomocy Fundacji, która od 2000 r. dofinansowuje tę publikację. Dziś pismo publikowane jest przez Wydział Teologiczny UAM i znajduje się na liście czasopism naukowych. Do redaktorów naczelnych „Annales Misiologici Posnanienses” należą: Stefan Abt, Zygmunt Ołyński, Wanda Błęńska, Kazimierz Kapitańczyk, Kazimierz Kowalski, ks. Ambroży Andrzejak, Wojciech Kluj OMI, ks. Feliks Lenort, Paweł Zajac OMI, Piotr Piasecki OMI (Pawłowski i Stefaniak 4-6; Borucka 90-91; Wrzos 463-468; Szafran-Bartoszek 265-291).

„Redemptoris Missio” wydało również reprint „Jednodniówki” z 1927 r., czyli polsko-francuskiej broszury w formie albumu. „Jednodniówka” ukazała się pod redakcją ks. Kazimierza Bajerowicza. Zagadnienia wstępne obejmują dział ilustracyjny, prezentujący wizerunki i biografie członków komitetu honorowego oraz wykonawczego, dalej redaktorów i korespondentów, grupę kół akademickich i na końcu głoszących referaty. W 80. rocznicę pierwszego wydania „Jednodniówki”, z uwagi na historyczno-misyjny charakter tej broszury, Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” postanowiła dofinansować, we współpracy z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, reprint cyfrowy tejże publikacji.

Ważnym elementem działalności informującej i propagującej misje jest funkcjonująca strona internetowa Fundacji: <http://www.medicus.ump.edu.pl>, jak i „Medicus Mundi Polonia” (<http://www.wkn.com.pl/czasopisma/medicus-mundi-international>) i „Annales Misiologici Posnanienses” (<http://annalesmp.amu.edu.pl>) (Pawłowski i Stefaniak 4-6; Borucka 92-93).

Nie mniej ważne od działalności wydawniczej są wystawy i spotkania organizowane przez Fundację. Są one okazją do przedstawienia osiągnięć, ale i problemów, z jakimi spotykają się polscy misjonarze. Fotografie dokumentujące działalność misyjną cieszą się zazwyczaj dużą popularnością i przyciągają wielu odbiorców, którzy chcą z bliska przyjrzeć się misjom i ewangelizacyjnej działalności Kościoła (Pawłowski 2004, 201-222; Walkowiak i Rehlis 1-2; Drozdowicz 1-2; Owczarzak 24; Magowska 6-7).

Działalność Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” można uznać za modelową. Odpowiada założeniom zawartym w akcie fundacyjnym i w statucie. Ze względu na to, że jest to świecka fundacja, nie prowadzi ona bezpośredniej ewangelizacji misyjnej przygotowującej do przyjęcia sakra-

mentów i sakramentalnej, ale pośrednią przez urzeczywistnianie Ewangelii, przez pomoc medyczną, a także humanitarną, współdziałal w przygotowaniu misjonarzy do ich pracy w tropikach tudzież informację misyjną.

3. Wnioski pastoralne dotyczące aktualnego zaangażowania misyjnego Fundacji

Ze względu na specyfikę Fundacji, którą w dużej mierze stworzyły osoby świeckie i które jako takie stanowią o formach jej aktywności, jej profil działalności nie jest bezpośrednio związany z pracą duszpasterską. Jej funkcjonowanie pośrednio ma wpływ na tę działalność i jest prowadzone w łączności z nauczaniem Kościoła oraz Kościołem instytucjonalnym.

Zauważalne są akcje związane z pośrednią ewangelizacją misyjną, które należy kontynuować. Szczególnie chodzi o prowadzone w Centrum Formacji Misyjnej przygotowanie medyczne misjonarzy do ich działalności przed pierwszymi wyjazdami, a także w okresie ich urlopów. Fundacja powinna nadal prowadzić działania przypominające im wiedzę dotyczącą profilaktyki medycznej, jak i podstawowej opieki medycznej. Podobnie warto przygotowywać świeckich misjonarzy oraz wolontariuszy misyjnych. Jeśli chodzi o medycznych wolontariuszy misyjnych udających się na krótkie pobyty, należy do ich przygotowania wyjazdowego włączyć elementy formacji chrześcijańskiej i misjologicznej. Tak przygotowane osoby lepiej odnajdują się w rzeczywistości misyjnej i biorą udział w życiu religijnym misji. Brak tego przygotowania w konsekwencji może prowadzić do obniżenia skuteczności działań na styku medycyny i ewangelizacji na misjach. Gdy wyjazdy medyczne dotyczą pojedynczych osób, nie należy rezygnować z ich autorskiego, indywidualnego przygotowania. Jednym z jego elementów, poza misjologicznymi, powinny być aspekty bioetyki medycznej.

W wysyłanie materiałów medycznych, pomocy humanitarnej, prowadzone akcje społeczne, które należy rozwijać, warto włączyć parafie. Pozwoli to z jednej strony pozyskać kolejnych darczyńców i dary, ale także bardziej włączyć parafie w działalność misyjną Kościoła i współodpowiedzialność za misję. Parafie mogą również być miejscem pozyskiwania wolontariuszy.

Z punktu widzenia pastoralnego warto uzupełnić podejmowaną refleksję naukową na łamach czasopism o wątki misjologiczne i opis wpływu świadczonych pomocy humanitarnej, medycznej na przekonujące głoszenie Dobrej Nowiny, także w publikacjach dotyczących medycyny. Warto też, aby Fundacja włączyła się w rozpoczęte procesy beatyfikacyjne dr Wandy Błęńskiej oraz o. Mariana Żalazka SVD, szerzenie ich myśli, kultu, a także włączenie ich przykładu życia w formację duchową jej pracowników i wolontariuszy.

Do tej pory na wolontariat misyjny były wysyłane osoby z doświadczeniem medycznym bądź studenci ostatnich lat kierunków medycznych. Warto rozszerzyć krąg osób wyjeżdżających o studentów lat młodszych i ewentualnie w przyszłości o studentów innych kierunków niż medyczne. Należy także wykorzystać czas ich pobytu na misjach, aby podczas organizowanych dla nich wówczas spotkań formacyjnych pogłębić ich własną wiarę i zachęcić do publikacji czy wystąpień w kościołach, by dzielili się doświadczeniem swojej wiary. Wnioski pastoralne zostały sprecyzowane na podstawie: „Paradygmatów metodologicznych we współczesnej teologii pastoralnej (Przygoda 31-43; Bielecki 223-247, Kamiński).

*

Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” rozpoczęła działalność 28 maja 1992 r. w Poznaniu, czyli 25 lat temu. Celem niniejszego opracowania było przedstawienie genezy Fundacji oraz celów jej działalności i ich realizacji w świetle paradygmatu zaangażowania pastoralnego Kościoła na rzecz misji oraz na misjach. W analizie została zastosowana badawcza metoda analityczno-krytyczna jej funkcjonowania, a także analiza dokumentów źródłowych Fundacji. Nasze dociekania miały doprowadzić do odpowiedzi na pytanie badawcze: czy Fundacja stworzyła model zaangażowania świeckich w działalność misyjną Kościoła, który można powiełać w aktualnych zaangażowanych misyjnych Kościoła?

Po przeprowadzonych analizach wydaje się, że genezę Fundacji, realizację zamierzonych jej celów, do których zaliczono: przygotowanie lekarzy, pielęgniarek i misjonarzy do świadczenia pomocy medycznej w krajach tropikalnych; organizowanie pomocy medycznej i materialnej dla ośrodków misyjnych; propagowanie wiedzy o pracy, osiągnięciach misjonarzy i lekarzy w krajach rozwijających się, możemy uznać za modelowe. Fundacja powstała w wyniku poruszenia misyjnego związanego z wydaniem przez Jana Pawła II encykliki „Redemptoris Missio”, misyjnych wyjazdów wolontariackich, śmierci misjonarzy nieprzygotowanych od strony medycznej, przy wykorzystaniu zaplecza instytucjonalnego Kliniki Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych ówczesnej Akademii Medycznej w Poznaniu (dziś Uniwersytet Medyczny), Akademickiego Koła Misjologicznego oraz wsparcia Kościoła instytucjonalnego, a także dzisiejszych kandydatów na błogosławionych: dr Wandy Błańskiej i o. Mariana Żelazka SVD. Takie podstawy decyzji o powołaniu Fundacji, a zarazem szerokie zaplecze akademicko-eklezyjalne dały fundamenty jej działalności. Działalność Fundacji na rzecz misji wskazuje na realizację postawionych przed nią celów. Konieczne jest jedynie poszerzenie współpracy z Kościołem partykularnym (parafialnym) oraz poprawienie przy-

gotowania misjologicznego i bioetycznego wyjeżdżających wolontariuszy. Działalność Fundacji wydaje się modelowa, jeśli chodzi o udział świeckich w eklezjalnym zaangażowaniu misyjnym i może być powielana w innych ośrodkach duszpasterskich.

MODELS OF MISSIONARY ASSISTANCE BASED ON THE ORIGIN
AND 25 YEARS OF FUNCTIONING OF THE FOUNDATION
OF HUMANITARIAN RELIEF "REDEMPTORIS MISSIO" (1992-2017) –
AN ANALYSIS OF ITS SOURCE DOCUMENTS AND PERIODICALS

SUMMARY

The Poznań Foundation of Humanitarian Relief "Redemptoris Missio" originated twenty-five years ago. Its mission is to provide professional medical assistance to missionaries and mission centers. It is the first foundation which involved lay people in the missionary activity of the Catholic Church. It was also founded mostly by lay people and is still managed by them. Many lay volunteers are also engaged in its work. In this study the author describes the genesis of the Foundation and its goals in the context of the pastoral paradigm. The analytical-critical method of its functioning was analyzed, as well as analysis of the source documents of the foundation. On the basis of the foundation's activities an institutional model of secular involvement in the Church's missionary activity is presented, which can be replicated in other pastoral centers.

Słowa kluczowe: misje; model pomocy misyjnej; pomoc medyczna; „Redemptoris Missio”

Keywords: mission; model of missionary aid; medical assistance; “Redemptoris Missio”

BIBLIOGRAFIA

- „10 lat działalności Fundacji ‘Redemptoris Missio’”. *Raport Fundacji 2* (2002): 1-2.
- „Adopcja na odległość”. *Raport Fundacji 2* (2009): 3.
- „Akcja Ciuch Ciuch”. *Raport Fundacji 1* (2009): 2.
- „Akt notarialny ustanowienia Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” z dn. 28 maja 1992 r., Kancelaria Notarialna Elżbieta Zielińska Repertorium A. 3807/92”. [Mps]: 1992.
- „Ankieta na temat działalności medycznej na misjach”. *Raport Fundacji 2* (1995): 4.
- „Audiencja u Jana Pawła II”. *Raport Fundacji 1* (2001): 4.
- „Centrum wolontariatu”. *Raport Fundacji 1* (2000): 3.
- „Cyklon w Orrisa”. *Raport Fundacji 1* (2000): 3.

- „Dar dla Afganistanu”. *Raport Fundacji* 2 (2010): 3.
- „Dni Medycyny Tropikalnej”. *Raport Fundacji* 8 (1997): 4.
- Kalendarium działalności Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”. Lata 1992-2003.* [Mps].
- „Koncert charytatywny”. *Raport Fundacji* 1 (2007): 3.
- „Koncert pod hasłem ‘Stop malaria now!’”. *Raport Fundacji* 1 (2009): 3.
- „Kurs Opieka Zdrowotna w Tropiku”. *Raport Fundacji* 2 (2000a): 2.
- „Kurs Opieka Zdrowotna w Tropiku”. *Raport Fundacji* 3 (2001): 3.
- „Kurs w Centrum Misyjnym”. *Raport Fundacji* 3 (2001): 4.
- „Kurs z medycyny tropikalnej”. *Raport Fundacji* 10 (1998): 3.
- „Kurs: Opieka Zdrowotna w Tropiku”. *Raport Fundacji* 1 (2000b): 3.
- „Leki dla misji w Josephstall”. *Raport Fundacji* 1 (2002): 3.
- „Matka Fundacji”. *Medicus Mundi Polonia* 1 (2015): 1-20.
- „Misja medyczna ‘Operacja Bangassu 2002’”. *Raport Fundacji* 2 (2002): 1-3.
- „Ojciec Marian we wspomnieniach”. *Medicus Mundi Polonia* 53-54 (2016): 1-20.
- „Opieka zdrowotna w tropiku”. *Raport Fundacji* 2 (2009a): 4.
- „Opieka zdrowotna w tropiku”. *Medicus Mundi Polonia* 9 (2009b): 14-15.
- „Ośrodek zdrowia w Kiabakari”. *Raport Fundacji* 2 (2001): 3.
- „Podstawowa opieka zdrowotna w tropiku”. *Medicus Mundi Polonia* 10 (2010): 10-11.
- „Podziękowania z Bertua”. *Raport Fundacji* 1 (2001): 4.
- „Pomagać może każdy...”. *Raport Fundacji* 1 (1999): 4.
- „Pomoc dla Katondwe”. *Raport Fundacji* 2 (2001): 4.
- „Pomoc dla Nowej Gwinei”. *Raport Fundacji* 3 (2004): 1-2.
- „Praktyki w Biharamulo”. *Raport Fundacji* 2 (2001): 3.
- „Przygotowanie do pracy w tropikach”. *Raport Fundacji* 3 (2005): 3.
- „Spotkanie misjonarzy w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie”. *Raport Fundacji* 4 (1995): 4.
- Statut Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” z dn. 14 grudnia 2004 r.* [Mps]: 2004.
- „Statut Fundacji Pomocy Humanitarnej ‘Redemptoris Missio’”. *Annales Missiologici Posnanienses* 11 (2000): 314-319.
- Statut Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” z dn. 28 maja 1992 r.* [Mps]: 1992.
- „Stop Malaria Now!”. *Raport Fundacji* 3 (2008): 1-2.
- „Trzy inkubatory z Akcji ‘Puszka dla Maluszka’ są już w Kamerunie”. *Raport Fundacji* 1 (2010): 4.
- „Tydzień Medycyny Tropikalnej”. *Raport Fundacji* 4 (1995): 4.
- „V Tydzień Medycyny Tropikalnej”. *Raport Fundacji* 6 (1996): 3.
- „Wiadomości z Centrum Zdrowia Giorgio Frassetiego w Kiabakari”. *Raport Fundacji* 5 (2008) 42: 4.
- „Wizyta biskupa Samby z Tanzanii”. *Raport Fundacji* 2 (2003): 4.
- „Wyjazd do Zambii”. *Raport Fundacji* 2 (1996): 4.
- Wypis z Ogólnopolskiego Rejestru Fundacji przy Sądzie Okręgowym Miasta Stołecznego Warszawy, nr 2893 z 13 sierpnia 1982 r. [Mps]: 1982.

Andrzejak, Ambroży. „Niosąc pomoc ludziom”. *Przewodnik Katolicki* 4 (2002): 15.

Andrzejak, Ambroży. Różański, Jarosław. *Medycyna i ewangelizacja. Rozmowy z Wandą Błęską.* (Studia i Materiały 20). Poznań: Papieski Wydział Teologiczny Redakcja Wydawnictw, 1996.

Andrzejewska, Anna. „Buluba”. *Raport Fundacji* 2 (1997): 3.

Andrzejewska, Anna. „Praktyka w Bulubie”. *Misyjne Drogi* 3 (1998): 26-27.

Banasiewicz, Tomasz. „W drodze do Rafai”. *Przewodnik Katolicki* 21 (2002): 30-31.

Bielecki, Stanisław. „Znaki czasu i ich rozpoznawanie”. *Teologia Pastoralna* 1 (2000): 223-247.

Bobkiewicz, Adam. „Bogatym nie jest ten, kto posiada, lecz ten, kto daje”. *Raport Fundacji* 3 (2009): 3.

- Borucka, Monika. *Geneza i działalność Fundacji pomocy Humanitarnej 'Redemptoris Missio'*. [Mps]. 2011.
- Cofta, Mateusz. „Pier Georgio Frassati Health Centre in Kiabakari – polskie centrum zdrowia w Tanzanii”. *Medicus Mundi Polonia* 7/8 (2007/2008): 2-3.
- Cofta, Mateusz. „PostTANZANIUM”. *Raport Fundacji* 1 (2010): 1-2.
- Drozdowicz, Maksymilian: „Tym, którzy czynią dobro...” *Raport Fundacji* 1 (1999): 1-2.
- Flaum, Krzysztof. Sadowski, Robert. „Pracowałem na misjach...” *Raport Fundacji* 2 (1999): 2-3.
- Florczak, Zofia. *Dokta*. Warszawa: Missio Press, 1993.
- Gerreth, Karolina. „Opieka stomatologiczna oraz problemy zdrowia jamy ustnej u pacjentów w Ośrodku Rehabilitacji i Leczenia Trądu w Puri (Indie) – doświadczenia własne”. *Annales Missiologici Posnanienses* 17 (2010): 151-156.
- Gerreth, Karolina. „Raport z pobytu w Puri”. *Przewodnik Katolicki* 4 (2002): 14.
- Jan Paweł II. *Encyklika „Redemptoris Missio” o stałej aktualności posłania misyjnego*. Kraków: Rafael, 2003.
- Janiec-Palczewska, Justyna. „Akcja ‘Puszka dla Maluszka’”. *Raport Fundacji* 3 (2009): 2.
- Janiec-Palczewska, Justyna. „Jubileusz 25-lecia Fundacji pomocy Humanitarnej ‘Redemptoris Missio’. Mamy osiągnięcia. A co teraz zamierzamy?”. *Medicus Mundi Polonia* 1 (2017): 23-24.
- Jankowska, Magdalena. „Praktyki medyczne”. *Raport Fundacji* 1 (2002): 2-3.
- Kamiński, Ryszard. *Przynależność do parafii katolickiej*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1987.
- Kamiński, Ryszard. *Wprowadzenie do teologii pastoralnej*, Kraków: Wydawnictwo M Kraków, 2001.
- Kazmierczak, Łukasz. „Szare misyjne szeregi”. *Przewodnik Katolicki* 43 (2006): 11.
- Kluj, Wojciech. „Określenie działalności misyjnej w ‘Redemptoris Missio’”. *Annales Missiologici Posnanienses* 11 (2000): 137-154.
- Kurkowiak, Anna. „Leki dla Kazachstanu”. *Raport Fundacji* 2 (2007): 4.
- Lipińska, Agnieszka. „Z Fundacji ‘Redemptoris Missio’”. *Raport Fundacji* 10 (2010): 2.
- Magowska Anita. „O opiece zdrowotnej w Ugandzie, drugiej ojczyźnie dr Wandy Błęskiej”. *Annales Missiologici Posnanienses* 20 (2015): 33-42.
- Magowska, Anita. „Misje Medyczne Dominikanek w Kamerunie”. *Medicus Mundi Polonia* 9 (2009): 6-7.
- Magowska, Anita. *Zaangażowanie Polaków w misyjną opiekę zdrowotną w Afryce*. Poznań: Wydawnictwo Kontekst, 2007.
- Majkut, Gabriela. „Kiabakari”. *Raport Fundacji* 2 (2007): 2-3.
- Makowski, Tadeusz. „Misyjna odpowiedzialność parafii w świetle encykliki ‘Redemptoris Missio’” Jana Pawła II”. *Studia Gnesnensia* 27 (2013): 257-299.
- Medicus Mundi Polonia*. Dostęp 12 października 2017. <http://www.medicus.ump.edu.pl>
- Molewska, Joanna. Pawelec, Marta. *Wanda Błęska. Spełnione życie*. Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha, 2013.
- Mrówka, Karolina. „Opieka medyczna nad misjonarzami w Centrum Formacji Misyjnej”. *Medicus Mundi Polonia* 1 (2017): 9-11.
- Nawrocka, Małgorzata. *Jej światło. O życiu i dziele Wandy Błęskiej*. Poznań: Wydawnictwo Kontekst, 2005.
- Owczarzak, Wojciech. „Uroczysty Jubileuszowy Koncert Fundacji – dnia 17 października 2002”. *Medicus Mundi Polonia* 2 (2002): 18, 24.
- Pawłowska, Karolina. „Męska przygoda... z ołówkami”. *Gość Niedzielny* 43 (2014): 4-5.
- Pawłowski, Zbigniew. „Fundacja pomocy humanitarnej ‘Redemptoris Missio’ (Medicus Mundi Poland) 1992-2004”. *Annales Missiologici Posnanienses* 14 (2004): 200-214.
- Pawłowski, Zbigniew. *Moje dziewięćdziesiąt lat na kilkuset stronach*. Poznań: Wydawnictwo Kontekst, 2016.
- Pawłowski, Zbigniew. Przez ‘Tygodnie Medycyny Tropikalnej’ do ‘Fundacji ‘Redemptoris Missio’”. *Annales Missiologici Posnanienses* 11 (2000): 314.

- Pawłowski, Zbigniew. Stefaniak, Jerzy. „Jubileusz 25-lecia Fundacji Pomocy Humanitarnej ‘Redemptoris Missio’. Kiedy i co osiągnęliśmy?”. *Medicus Mundi Polonia* 1 (2017): 3-9.
- Piechowiak, Agnieszka. „Szpital trudności, szpital radości”. *Przewodnik Katolicki* 33 (2002): 30-31.
- Pietraszek, Anna. *Szpital pod niebem*. Warszawa: Wydawnictwo Verbinum, 2002.
- Polowy, Justyna. „Projekt ‘Stop Malaria Now!’”. *Medicus Mundi Polonia* 10 (2010): 7-8.
- Polowy, Justyna. Cofta, Mateusz. „Z Poznania do Kiabakari”. *Medicus Mundi Polonia* 9 (2009): 4.
- Przygoda, Wiesław. „Paradygmaty metodologiczne we współczesnej teologii pastoralnej”. *Teologia Praktyczna* 10 (2009): 31-43.
- Rehliś, Norbert. „Budujemy przychodnię”. *Raport Fundacji* 2 (1999): 1-2.
- Rehliś, Norbert. „Fundacja Pomocy Humanitarnej ‘Redemptoris Missio’”. *Raport Fundacji* 1 (1994): 2-3.
- Rehliś, Norbert. „Jak wysłać leki”. *Raport Fundacji* 1 (1995): 1.
- Rehliś, Norbert. „Kurs: opieka zdrowotna w tropiku”. *Medicus Mundi Polonia* 3 (2003): 2.
- Rehliś, Norbert. „Nieśmy światu nadzieję”. *Raport Fundacji* 1 (2003): 1-2.
- Rehliś, Norbert. „Pomoc dla ofiar AIDS”. *Raport Fundacji* 1 (2001): 1-2.
- Rehliś, Norbert. „Racjonalizacja pomocy medycznej w formie darowizn leków według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO/OMS). Analiza dokumentu: Guidelines for Drug Donations (WHO/DAP/96.2)”. *Annales Missiologici Posnanienses* 12 (2001): 249-282.
- Rehliś, Norbert. „Zjazd Medicus Mundi”. *Raport Fundacji* 14 (2000): 1-2.
- Rehliś, Norbert. *Sprawozdanie z działalności Fundacji Pomocy Humanitarnej ‘Redemptoris Missio’ w 1992 roku*. [Mps]. 1992: 1-2.
- Rychter, Patrycja. „Przedszkola na końcu świata...”. *Raport Fundacji* 2 (1997): 2.
- Rychter, Patrycja. „Wspomnienia z Afryki – Byłem w Kamerunie”. *Raport Fundacji* 2 (1996): 2.
- Sill, Anna. „Mali misjonarze”. *Raport Fundacji* 2 (2005): 3.
- Sobiech, Anna. *W trosce o siewców Ewangelii*. Warszawa: Wydawnictwo Missio-Polonia, 2009.
- Sosinko, Anna. „Kompleksowa opieka medyczna nad misjonarzami”. *Medicus Mundi Polonia* 5/6 (2005/2006): 6-7.
- Szafran-Bartoszek, Aurelia. „Bibliografia zawartości ‘Annales Missiologicae’ 1928-1938”. *Annales Missiologici Posnanienses* 11 (2000): 265-291.
- Szyska, Tomasz. *Ojciec Marian Żelazek SVD Ojciec Trędowatych*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2008.
- Tarajkowska, Anna. „Leczyłam w Indiach”. *Raport Fundacji* 2 (1994): 1-2.
- Walkowiak, Aleksander. „W szpitalu w Katondwe”. *Misyjne Drogi* 2 (1999): 44-45.
- Walkowiak, Aleksander. Rehliś, Norbert. „Sługa trędowatych...”. *Raport Fundacji* 1 (1998): 1-2.
- Walkowiak, Aleksander. Rehliś, Norbert. „W oczekiwaniu na pomoc...”. *Raport Fundacji* 2 (1998): 1-2.
- Wojtacha, Adrian. „Wspomnienia z Afryki – ‘Freedom’”. *Raport Fundacji* 6 (1996): 2-3.
- Woźniak, Alicja. „Z ośrodków misyjnych”. *Medicus Mundi Polonia* 4 (2002): 3-4.
- Wrzos, Marcin. *Polskie czasopiśmiennictwo misyjne po II wojnie światowej*. (Studia i Materiały Misjologiczne). Poznań: Misyjne Drogi, 2013.
- Zaradniak, Marek. „90. urodziny dr h.c. Wandy Błęńskiej”. *Raport Fundacji* 18 (2001): 1-2.

MARCIN WRZOS OMI, o., dr, ur. 1977 w Szubinie. Studia magisterskie z teologii (1998-2004) odbył w Wyższym Seminarium Duchownym Misjonarzy Oblatów w Obrze, należącym do Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ukończył studia magisterskie z politologii oraz dziennikarstwa i komunikacji społecznej na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM (2004-2007). W 2013 r. uzyskał doktorat z misjologii („Główne idee teo-

logiczne polskiego czasopiśmiennictwa misyjnego po II wojnie światowej”) na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Aktualnie student polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz redaktor naczelny *Misyjnych Dróg*. Poszukiwania badawcze: misje w mediach, media na misjach.